

Homeopatiyle Sağlıklı Kalmak

Stay Healthy with Homeopathy

© Fulya İLHAN^a

^aİmmünoloji AD,
Firat Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Elazığ

Received: 10.05.2017
Received in revised form: 06.02.2018
Accepted: 08.02.2018
Available online: 30.04.2018

Correspondence:
Fulya İLHAN
Firat Üniversitesi Tıp Fakültesi,
İmmünoloji AD, Elazığ,
TÜRKİYE/TURKEY
fulhan23@yahoo.com

ÖZET Homeopatik remedilerin immün sisteme etkilerini araştıran makaleler incelenerek söz konusu etkinin bilimsel ve görsel verilerle ortaya konulmasıdır. Homeopati, insanı bir bütün olarak gören holistik bir tedavi metodudur. Homeopati hastalığı fiziksel, ruhsal, zihinsel ve duygusal boyutları olan bir bütün olarak görmek ve buna yönelik tedavi vermektir. Vücudun kendi kendini iyileştirmesine yardım ederek genel iyileşmeyi sağlamaya çalışmaktadır. Bu amaçla, kaynağını doğadan alan homeopatik remediler kullanılmakta ve günümüzde tanımlanmış 4.000'e yakın remedi bulunmaktadır. Homeopatik ilaçların özünde bitkiler, mineraller, elementler bulunmaktadır. Remediler, maddelerin enerji verici özelliklerinden faydalanarak vücuttaki uyum ve dengeyi tekrar sağlamakta, savunma ve iyileşme sistemlerini güçlendirmekte; bir başka deyişle kişinin yaşama gücünü harekete geçirmektedir. Remediler hastanın kendi gücüyle çalıştığı için yan etkisizdir; bebeklerde, gebelerde ve yaşlılarda güvenle kullanılabilir. Homeopati, yaşam enerjisini güçlendirerek tedavi sağlamakta, yani immün sistem üzerinden etki etmektedir. Homeopatiklerin immün sistem üzerine etkilerini kanıtlayan çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Tümör mikroçevresindeki baskılayıcı yanıtın homeopatiyle düzeltilebileceğini doğal öldürücü hücre aktivitesinin ve Ab bağımlı hücrel sitotoksitenin ve kompleman yanıtının arttığı kanıtlanmıştır. Remediler makrofajların fagositik gücünü artırmada etkili olabilmektedirler. Lenfositleri uyarak sitotoksik etkilerini artırmaktadırlar, özellikle de tümör nekrosis faktör-alfa ve interferon-gama üretimleri arttığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Homeopati; immün sistem; remedi

ABSTRACT Homeopathy is a holistic treatment that treats people as a whole. Homeopathy treats the disease as a whole with physical, mental, mental and emotional dimensions and treats it. The body tries to improve itself homeopathy helping to heal itself. For this purpose, homeopathic remedies, which inherit the source, are used. This remedial resource takes its origin from nature and has close to 4.000 remedies that are described today. Homeopathic drugs are plants, minerals, elements. Remedies benefits from the energizing properties of the materials to restore harmony and balance in the body, strengthens the defense and healing systems; in other words, it puts the power of life into action. The remedies have no side effects because it is working with patient's own power. Remedies can be used safely in babies, pregnant women and elderly people because have no side effects. Homeopathy provides treatment by strengthening life energy. In this sense, it acts through the immune system. A lot of research were made about homeopathic remedies immune effect. It has been demonstrated that natural killer cell activity and increased Abs-dependent cellular cytotoxicity and complement response can be corrected by homeopathy in the suppressor response in the tumor microenvironment. Remedies may be effective in increasing the phagocytic power of macrophages. They have been shown to enhance cytotoxic effects by stimulating lymphocytes, particularly tumour necrosis factor-alpha and interferon-gamma production.

Keywords: Homeopathy; immune system; remedy

Bu satırları okuyan sizlerin belki de yeni duyacağı homeopati bilimi, yüzlerce yıl öteden şifa yolculuğuna adım atmış ve günümüz tıbbına da ışık tutmaya başlamıştır. Tıpta teknolojinin geldiği son noktada ileri tanı metotları ve günümüz insanının gözüyle gördüğüne inanma dürtüsü tıbbi görüntülere, rakamlara, işaretlemelere daha da bağlı hâle getir-

miştir. Bu yönelim ise günlük hasta ve iş yoğunluğu altında çalışan günümüz hekimlerini, hastayı dinlemek ve kendi duyularını kullanarak tanımak yerine cihazların çıktıklarına daha fazla güvenmek durumunda bırakmıştır.

Bu nedenle insanlar kendi kendine iyileşebileceğini düşünmekten uzaklaşmış ve sadece reçetelerin çoklu ilaçların etkilerini bekler hâle gelmiştir. Tıbbın gelişimi yüzyıllar almış ve çok değerli tanı ve tedavi metotları geliştirilmiştir. Bu ilerleyiş tıpta birçok alt dalın da gelişmesine katkıda bulunmuş ama bunun yanı sıra günümüz hekimleri, bedenün çalışma alanımız olmayan bölümleriyle ilgili yorum yapmaktan da kaçınır hâle gelmiştir. Dolayısıyla, ikinci basamak sağlık hizmetlerinde bir hastanın birden fazla hastalığı yine birden fazla hekimin kontrolü altındadır. Bu gelişme çok ileri tanılara dahi varılmasını kolaylaştırmakla birlikte, bazen hastanın bütününe gözden kaçırmakta ve basit kök nedenlerinin daha geç akla gelmesine neden olmaktadır. Ancak, tüm bu gelişmelere rağmen hâlâ bedenimizin mükemmel işleyişinin özellikle de tüm beden sağlığını yönlendiren immün sistemin sırları araştırılmaya devam etmektedir. Nedeni bilinmeyen hastalıklar, özellikle bazen sebepsiz tetiklenen otoimmünite, kanser ve diğer kronik hastalıklar günümüz insanının yaşam tehdidini oluşturmaktadır. Çağımızda insanlık tedavisi güç kronik ve hızlı ilerleyen hastalıklarla karşı karşıyadır.

Homeopati, insanı bir bütün olarak görmek; yani fiziksel bedenle birlikte, ruhsal yapınız duygu ve düşüncelerinizle de ilgilenerken vücudun kendi kendini iyileştirmesine yardım etmekte ve genel iyileşmeyi sağlamaya çalışmaktadır. Bebeklik ve çocukluk döneminde güvenle uygulanabilmekte ve hastalıkları basitken tedavi ederek sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olabilmektedir. Örneğin; ateşlenen çocuktan korkmamayı, ateşin immün sistemin en güzel savunma belirtisi olduğunu vurgulamaktadır. “Hastalık yoktur, hasta vardır” felsefesinden hareketle, bireysel tedaviyi savunan her hastalığın farklı kişilerde bedensel ve ruhsal sağlığın ölçüsünde farklı seyredebileceğini ve tedavinin de kişiye özel olması gerektiğini öngörmektedir. İki yüz yıldır uygulanmakta olan doğal, etkili, bilimsel bir tedavi yöntemidir. Ho-

meopatinin temel prensibi “Benzeri benzer ile tedavi etme”dir. Bu, binlerce yıldır bilinen, günlük hayatımızda yaygın şekilde var olan, asla değişmeyen ve her durumda geçerli olan bir doğa kanunudur. Hipokrat, İbn-i Sina gibi hekimler de aynı ilkeyi kullanmış ve anlatmışlardır. İbn-i Sina’ya göre, her element sadece kendisine özgü niteliklere sahiptir ki homeopati bu nitelikli maddelerin öğretisini, uygun durumları tedavi etmekte kullanmaktadır. Ayrıca, 16. yüzyılın sonlarına kadar kitapları okutulan bu bilim insanı, sadece hekimlik değil astronomi, fizik, mekanik ve ruh bilimiyle uğraşmış ve insan bedeninde sağlığın tarifini yaparken ruh sağlığından ayrı tutulamayacağını yazmış ve her bireyin tedavisinin farklı olduğunu yüzyıllar önce vurgulamıştır. Günümüzde de birçok hastalığı tetikleyen temel nedenin stres ve duygusal nedenler olduğu bilinmektedir ve çokça hasta antidepressanlar ve sedatifler kullanmaktadır.

Homeopatinin bir tedavi yöntemi olarak ortaya çıkması ise bu bilimin babası sayılan hekim, eczacı ve kimyager olan Samuel Hahnemann (1755-1843, Almanya) ile olmuştur. Yaşadığı yüzyılda tıbbi uygulamaların acımasız olduğunu, hastaya yarardan çok zarar verdiğini düşünen Hahnemann, sıtma ilacı “kinin” ile ilgili bilgileri okuduğunda etki mekanizmasını akılcı bulmayıp, kinini kendi üzerinde denemiştir. Kinanın hastalarda ateşi düşürdüğünü, buna karşılık sağlam bedenlerde ateşe benzeyen durumlar yarattığını gözlemlemiştir. İlacı her kullandığında sıtma gibi titreme nöbetleri yaşayan Hahnemann, benzerlik yasasını bildiği için, “İlaçlar, hasta insanda iyileştirdiği belirtileri sağlıklı insanda ortaya çıkarır.” sonucuna varmış, homeopatinin temelini oluşturacak ilaç denemeleri yapmaya başlamıştır. Hayatta iken, 100 kadar ilacı kendi üzerinde denemiş ve doğruluğunu test etmiştir.¹

Homeopatinin temeli; yaşam enerjimizi harekete geçirip bedenimizin yaşamda kalma, sağlıklı olma içgüdüsünü devreye sokarak hastalıklarla baş etmesini sağlamaktır. Sağlık gerek genetik mirasımızla gerekse beden ve ruh sağlığı bütünlüğüyle ve sağlıklı immün sistemle mümkündür. Bu sağlığa programlı sistem, yediklerimizin zararından tutun da enfeksiyon ajanları, kimyasallar ve kısaca yabancıların tümüyle savaşmaktadır. Zararlı olanı beden-

den uzaklaştırmaya ya da yüzeyde tutarak sistemik etkisinden korunmaya çalışmaktadır. Bu korunma sisteminin temelinde kendi dokusundan olanı tanımak, yani kendinden olanı yabancıdan ayırt etmek bulunmaktadır. Doğal korunma mekanizmalarıyla donatılmış beden sağlam bir deriyle kaplıdır ve deride immün sistemin yerleşimi, özellikle epidermal dendritik hücrelerin deride kapladığı alan mikroorganizmaların girişini önlemektedir. Tükürükte ve gözyaşında lizozim bulunmaktadır; virüs ve bakteri membranlarını parçalamaktadır, yutulan mikroorganizmaların emilimini önlemek için mide asiditesi önemlidir, barsakta mukozal immün sistem (MALT) mevcuttur ve zararlı maddeleri tutup vücuttan uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Önemli ölçüde günde 2 g kadar salgısal immünglobulin-A üreterek korunmaya katkıda bulunmaktadır. Bu geniş yüzey alanı antijeni toplayan özelleşmiş M hücreleri ve hemen onun altında yer alan tüm mukozaya yayılmış lenf nodları ve burada özel hızlı yanıt oluşturan intraepitelyal lenfositlere kadar özel bir immün organizasyon sunmaktadır.² Mikroorganizma ile bulaşmış olan bir yiyeceği yediğimizde veya toksik madde aldığımızda ishal olmamız bu nedenledir, hatta üzüldüğümüzde ağlamamız da bu tepkilere örnek olarak verilebilmektedir. İmmün sistem ve yaşam enerjimiz dengede iken sorun bulunmamaktadır ama travmalar ya da bedene olan saldırılar yoğun olduğunda yaşam enerjisinin dengesi bozulmakta, savaşma gücünü kaybetmekte ve hastalıklar ortaya çıkmaktadır.

Klasik tıp tedavi metodu olarak antidotu kullanılmaktadır, yani vücuda ya da mikroorganizmaların üremesini azaltan ya da engelleyen maddeler kısacası antibiyotikler, ağrı varsa analjezikler yani ağrı kesiciler verilmektedir. Bu antidotlar blokaj yaparak etki göstermektedir ama bu etkilerin süreleri bulunmaktadır ve ilaçların emilim ve etkinlik süreleri bittiğinde dozun tekrarlanması gerekmektedir. Bu maddeler dışarıdan uygulanmaktadır, etki mekanizmaları vücudun veya mikroorganizmaların yolaklarını, reseptörlerini bloke etmektedir ama bu iyileşme veya semptomatik tedaviye vücudun değil etken maddenin katkısı bulunmaktadır. Yani, vücudumuz bu maddelerin yardımıyla iyileşmektedir.

Homeopatide ise yaşam enerjisine hastalığı nasıl yok edebileceği bilgisi verilmektedir. Bu bilgiyi veren homeopatik remedilerdir. Bu remediler kaynağını doğadan almaktadır ve bitkiler, metaller, hayvanlar, salgılar ve bazen iyileşmiş enfeksiyonun kendisinden elde edilen materyal 4.000'e yakın remediye kaynak oluşturmaktadır. Homeopatide en önemli şey, hasta görüşmesinde hastanın hakkında ayrıntılı bilgi sahibi farklı semptomları ve bunların çıkış şekillerini, farklılıkları ortaya koymaktır. Bu bilgi de doğumundan itibaren hastanın genel tablosu; duygulanımı, sevdiği ve sevmediği şeyler, aile öyküsü, uyku alışkanlıkları, iklimsel veya zamansal şikâyetleri, kısacası bedensel, ruhsal ve zihinsel semptomları öğrenilerek bütün olarak değerlendirilmektedir. Bu bütünde hastanın rüyaları, duygulanımları, davranış kalıpları öğrenilmekte ve önemli ya da o kişiye özel bulgular belirlenmekte ve remedilerin genel özellikleriyle karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırmalar çeşitli bilgisayar programlarının desteğiyle yapılabileceği gibi; homeopatin bilgi, sezgi ve klasik kitap bilgilerini kullanarak da yapılabileceği analizlerdir. Akut durumları tedavi ederken semptomlara yönelik tedaviler yapılabilir ise de asıl olan yapısal tek ilacın düşük dozda verilerek iyileşmeyi sağlamasıdır. Burada amaç; sadece semptomları ortadan kaldırmak değil, daha iyisi gerçek ve kalıcı iyileşmeyi sağlamaktır. Bu genel iyileşme yaşanırken temel hedef immün sistemin güçlenmesidir, aynı zamanda sağlığa programlı bu sistem yetkinlik sınırlarında ve yeterli aktivitede çalıştığına hastalıkların üstesinden gelebilecek ve gerçek sağlık mümkün olabilecektir.

Bundan sonra, hasta ile ilaçlara ait bulgular karşılaştırılarak uygun ilaç aranmaktadır. Hastanın ve ilacın bulguları birbirine benziyorsa doğru ilaç bulunmuş demektir. Klasik homeopatinin temel kuralı, tek ilacın en düşük dozda verilmesidir. Amaç; semptomları ortadan kaldırmak değil, kalıcı iyileşmeyi sağlamaktır. Birçok bilim insanının asıl yadırgadığı ve homeopatinin etkisine inanmakta zorlandığı şey; remedilerin içerisinde aslında etken madde olmamasıdır, ancak o maddenin öğretisi, enerjisi etki mekanizmasını barındırdığından maddenin iyileştirici gücü devam etmektedir. İlaçlar ne kadar seyreltilir ise etkisi o kadar yoğun olmaktadır.

dır. Remedilerin bu nedenle yan etkisi bulunmamaktadır, ancak doğru ise çalışacak yanlış ise kendi bulgularını ortaya koyabilecektir. Bu yaşam gücü kişiye zarar vermeden iyileşmeyi gerçekleştirebilmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde, çeşitli çalışmalarla desteklenen homeopatik vakalar ve çeşitli klinik çalışmalar değerlendirilecektir.

Mathie ve ark.nın, 1.783 hasta üzerinde yaptıkları bir çalışmada, 14 homeopat doktorun 6 aylık süreçte değerlendirdikleri hastalar incelenmiş ve sıklıkla tedavi edilen durumların anksiyete, depresyon ve irritabl barsak sendromu (İBS) olduğu ve toplam 961 hastanın %75,9'unun iyileştiği, %4,6'sının şikâyetlerinin arttığı, %14,7'sinin durumunda değişiklik olmadığı, %4,8'inde herhangi bir kayda ulaşamadığı belirtilmiştir.³

İngiltere'de yapılmış randomize kontrollü bir çalışmada, İBS olan hastalarda diğer tedavi protokolleri ve plaseboyla karşılaştırmalı olarak klinik ve klasik homeopatik tedavi denenmiş hastalarda istatistiksel farklılık saptanmadığını söyleyen bazı çalışmaların aksine, iyi planlanmış bir çalışmayla İBS'de homeopatinin etkin olduğu ve klinik homeopatide tedavi protokollerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁴ Ancak; klasik homeopati bireysel bir tedavidir ve hastanın belirtilerine, içinde bulunduğu duruma, fiziksel ve zihinsel durumuna göre tedavi belirlediğinden protokoller uygulanmamaktadır. Çocukluk çağı diyaresi olan yaşları 6 ay ile 5 yaş arasında değişen 242 çocukta yapılan çift-kör bir çalışmada, oral rehidratasyon sıvısı ve diyet ek olarak, 5 gün boyunca plasebo veya homeopatik verilmiş ve homeopatik uygulanan grupta diyare süresinin belirgin ölçüde kısaldığı saptanmıştır.⁵ Son yıllarda akılcı ilaç kullanımı başlığı altında doğru ve yeterli ilaç kullanımı için çaba harcandığı ve özellikle kontrolsüz kullanılan antibiyotiklerin vücuda yarar yerine zarar verdiği hepimiz tarafından bilinmektedir. Antibiyotiklerin aksine homeopati enfeksiyonu nötralize etmemektedir; beraberinde immün yanıtı artırarak enfeksiyon hastalıklarıyla başa çıkmasını sağlamakta, fırsatçı enfeksiyonların kontrolüne yardımcı olmakta veya inflamasyonu artıran savunma mekanizmalarını basıklayarak özellikle kontrolsüz inflamasyon veya oto-

inflamatuvar yanıtı engelleyebilmekte ve tedaviye katkı sağlamaktadır. İmmün koruma mekanizmalarını devreye sokarak immün sistemin doku ve organlarını toksinlerin etkisinden korumaktadır. Homeopatiklerin alımı kolaydır, remediler küçük şeker globülleri hâlinde dil altı uygulanmakta ve mukozadan emilerek etki etmektedir. Yan etkisi bulunmamakta, tüm yaş gruplarında iyi tolere edilmektedir.

Buraya kadar sıraladığımız homeopatinin genelinde ait klinik bilgilerin yanı sıra, çeşitli laboratuvar verileriyle de homeopatik tedaviler desteklenmiş ve araştırılmıştır. Homeopatiklerin immün sistem üzerine olan etkilerini ortaya koyan çeşitli bilimsel çalışmalardan biri; HIV hastalarında *Thuja occidentalis* kullanımının, düzenli tedavide viral yükü azalttığını bildirmektedir. Melanomalı hayvan modellerinde ve metastaz oluşmuş deneklerde *T. occidentalis* kullanılarak hücrel immün yanıt araştırılmış ve doğal öldürücü [natural killer (NK)] hücre aktivitesinde önemli ölçüde artış izlenmiştir. Tümör mikroçevresindeki baskılayıcı yanıtın homeopatiyle düzeltilebileceğini araştıran bu deneysel çalışmada, melanoma metastazı indüklenmiş farelerde *T. occidentalis* thuya polisakkariti verildiğinde, NK hücre aktivitesinin ve Ab bağımlı hücrel sitotoksitenin ve kompleman yanıtının arttığı, proinflamatuvar sitokinlerin interlökin (IL)-1 β , IL-6, granülosit makrofaj koloni uyarıcı faktör ve tümör nekrozis faktör-alfa (TNF- α) düzeylerinin azaldığı, IL-2 ve tümör ilişkili moleküler peptid metalloproteinaz doku inhibitörü düzeylerinin ise arttığı bildirilmiştir.⁶

T. occidentalis, çocuklarda viral hastalıklara karşı koruduğu bilinen bir remedir; çiçek hastalığında, deride siğillerde, molluscum contagiosumda denenmiştir ve iyileştirici olduğu bilinmektedir. *T. occidentalis*, homeopati ve fitoterapi sıklıkla kullanılmaktadır. Thujone esansiyel yağdır ve antiviral etkisinin yanında; sitokin ve antikor yanıtını artırdığı, immün hücreleri ve makrofajları uyardığı, bu etkilerini çok düşük dozlarda da gösterebildiği ortaya konmuştur. Ayrıca *T. occidentalis*, Canova metodu olarak adlandırılan homeopatik tedavi metodunda beş remedi içerisinde yer almaktadır, diğerleri; *Aconitum napellus*, Ar-

senicum album (arsenik trioksit), *Bryonia alba*, *Lachesis muta venom*'dur. İn vitro çalışmalar; Canova tedavisinin makrofajlar üzerine etkili olduğunu, lenfositleri uyararak sitotoksik etkilerini artırdığını ve tümör infiltrate eden lenfositlerin bu tedaviyle bir sitokin üreticisine dönüştüğünü kanıtlamıştır. Özellikle de TNF- α ve interferon-gama üretimleri artmıştır. Üstelik tedavinin toksik etkisi vb. veya kemik iliğini baskılama gibi derin etkileri bulunmamaktadır.^{7,8} Allerji, homeopatiklerle tedavi edilebilen bir hastalıktır ve yapılan bir çalışmada araştırmacılar, allerjilerin özellikle akut alevlenmelerinde etkin olan mast hücre davranışını izlemişlerdir. Bilindiği gibi mast hücreler IgE ile uyarıldığında, degranularize olarak hızlı histamin salınımı yapmaktadırlar. Homeopatik antihistaminik olarak bilinen *Apis Mellifica* denen mast hücrelerinde histamin deşarjının %50'ye varan oranlarda azaldığı laboratuvar deneylerinde ortaya konmuştur.⁹ *Phytolacca*; uzun yıllardır homeopatide immünolojik etkisi bilinmeksizin özellikle lenfadenit, enfeksiyöz, mononükleoz veya otorinolaringit gibi durumlarda kullanılmaktadır. *Phytolacca*'nın lenfosit proliferasyonuna etkisi 3H-thymidine üretilimiyle araştırılmıştır. *Phytolacca* bir glikoprotein içermektedir (Pokeweed mitojen), bu da kültüre B-lenfositlerde lenfoblastik dönüşümü uyarmaktadır. Oysa *Phytolacca*'nın 5c, 7c ve 15c dilüsyonları denenmiş ve PHA ile uyarılmış lenfositlerde mitozu %28-73 oranında azalttığı belirlenmiştir. Bu deney benzerlik etkisinin ve aşırı dilüe dozların etkisinin tersine dönebileceğinin güzel bir kanıtıdır.^{10,11} *Vincetoxicum* ve sülfürün kandan izole edilen T-lenfositlerde sitokin üretimini artırdığı gözlenmiştir.¹² *Belladonna* ve *Ferrum phosphoricum* 5c ve 9c dilüsyonlarının nötrofillerin serbest oksijen radikallerin üretimini %30-40 oranında azalttığı, hatta bu etkinin 10 mM deksametazona veya 0,1 mM indometazine eş değer olduğu gösterilmiştir. Ancak, bu etki nötrofillerin antimikrobiyal aktivitesini etkileyecek düzeyde değildir.¹³ *Bryonia* ise oksidatif metabolizmaya ve kemotaktik uyarılara nötrofillerin yanıtını artırmaktadır. Aynı şekilde *Podophyllum peltatum* da nötrofillerin metabolik yanıtını artırıcı yönde etki etmekte ve özellikle bakterilerin n-formil-peptitlerine yanıtını artırmaktadır. Bu etki solunumsal patlama kapasitesi ve

TNF- α üretimiyle de direkt ilgilidir.¹⁴ *Calcarea carbonica* ile tümör büyümesinin azaldığı ve tümör hücrelerinde apoptozun arttığı ve ayrıca, tümöre karşı sitotoksik T-hücre yanıtının da güçlendiği gösterilmiştir.¹⁵

Genel olarak homeopati, kronik hastalıkların başlangıcında ve kronikliğe gidişin önlenmesinde önemli katkıda bulunmaktadır. Bu patolojilere örnek olarak; ülseratif kolit, sinüzit, astım, allerjik durumlar, ekzema, romatoid artrit sayılabilmektedir ve özellikle ilk altı ay içerisinde çok etkindir.¹⁶

T. occidentalis, *Carcinosinum* ve *Ruta graveolens* 1M, 200CH ve 3CH dozları 10 gün, gün aşırı kullanılan Balb/c farelerde immün göstergeler incelenmiş ve hematolojik parametrelerde örneğin; lökosit sayısı, kemik iliği hücre sayısında artış, serum Ab düzeyinde artma, B ve T-lenfositlerde artış izlenmiş ve toksik etki gözlenmemiştir. Sonuç olarak, bu homeopatik preparatların immün düzenleyici rol oynadıkları belirtilmiştir.¹⁷

SONUÇ

Bu çalışmalar, immün sistemde hücre düzeyinde homeopatiklerin etkilerine ayna tutmaktadır, ancak dokudaki ve in vivo etkisi hastanın ve hekimin gözlemlerine bağlı kalmaktadır. Yapılan çalışmaların tekrar edilebilir olması ve standartlaşması tedaviye olan güveni artıracaktır. İmmünolojik bakışla homeopatinin etkisi kısaca gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Bu konuda daha kapsamlı araştırmaların ülkemizde de yapılması ve zararsız ama etkin bir tedavi metodu olan homeopatinin ülkemizde yaygınlaşması ve remedilerin kolaylıkla bulunur olması ve bu çalışmanın homeopatiye olan güveni yayılmasını dilerim.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite

üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, birliktelik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Tarkas PI, Kulkarni A. Absolute Homeopathic Materia Medica. 4th ed. New Delhi: Jain Publishers; 2016. p.1248.
2. Doan T, Melvold R, Viselli S, Waltenbaugh C. Lippincott İmmünoloji. 2. Baskı Çeviri. 13. Bölüm V. Konu Mukozal Bağışıklık. Nobel Tıp Kitabevi; p.187-91. ISBN 978-605-335-014-9.
3. Mathie RT, Robinson TW. Outcomes from homeopathic prescribing in medical practice: a prospective, research-targeted, pilot study. Homeopathy 2006;95(4):199-205.
4. Peckham EJ, Nelson EA, Greenhalgh J, Cooper K, Roberts ER, Agrawal A. Homeopathy for treatment of irritable bowel syndrome. Cochrane Database Syst Rev 2013;13(11): CD009710.
5. Jennifer J, Jonas WB, Jiménez-Pérez M, Crothers D. Homeopathy for childhood diarrhea: combined results and metaanalysis from three randomized, controlled clinical trials. Pediatr Infect Dis J 2003;22(3):229-34.
6. Sunila ES, Hamsa TP, Kuttan G. Effect of Thuja occidentalis and its polysaccharide on cell-mediated immune responses and cytokine levels of metastatic tumor-bearing animals. Pharm Biol 2011;49(10):1065-73.
7. Da Rocha Piemonte M, De Freitas Buchi D. Analysis of IL-2, IFN-gamma and TNF-alpha production, alpha5 beta1 integrins and filaments distribution in peritoneal mouse macrophages treated with homeopathic medicament. J Submicrosc Cytol Pathol 2002;34(3):255-63.
8. Coelho Moreira CO, de Fátima Ferreira Borges da Costa J, Leal MF, Ferreira de Andrade E, Rezende AP, Imbeloni AA, et al. Lymphocyte proliferation stimulated by activated Cebus apella macrophages treated with a complex homeopathic immune response modifiers. Homeopathy 2012;101(1):74-9.
9. Poitevin B. Relation generale entre Homéopathie et immunoallergologie. Encycl Med Chir/Homeopathie 1988;38255A.
10. Colas H, Aubin M, Picard P, Lebecq JC. Inhibition du test de transformation lymphoblastique (TTL) ala phytohemagglutinine (PHA) par phytolacca americana en dilution homeopathiques. Ann Homéopath Fr 1975;6:1-11.
11. Bellavite P, Conforti A, Pontarollo F, Ortolani R. Immunology and homeopathy. 2. cells of the immune system and inflammation. Advance Access Publication eCAM 2006;3(1): 13-24.
12. Fimiani V, Cavallaro A, Ainis O, Bottari C. Immunomodulatory effect of the homeopathic drug Engystol-N on some activities of isolated human leukocytes and in whole blood. Immunopharmacol Immunotoxicol 2000;22(1): 103-15.
13. Moss VA, Roberts JA, Simpson HKL. The action of 'low potency' homeopathic remedies on the movement of guinea pig macrophages human leukocytes. Br Homeopath J 1982;71:48-61.
14. Chirumbolo S, Conforti A, Lussignoli S, Metelmann H, Bellavite P. Effects of Podophyllum peltatum compounds in various preparations dilutions on human neutrophil functions in vitro. Br Homeopath J 1997;86(1): 16-26.
15. Saha S, Hossain DM, Mukherjee S, Mohanty S, Mazumdar M, Mukherjee S, et al. Calcarea carbonica induces apoptosis in cancer cells in p53-dependent manner via an immuno-modulatory circuit. BMC Complement Altern Med 2013;13:230.
16. Vithoulkas G. Serious mistakes in meta-analysis of homeopathic research. J Med Life 2017;10(1):47-9.
17. Remya V, Kuttan G. Homeopathic remedies with antineoplastic properties have immunomodulatory effects in experimental animals. Homeopathy 2015;104(3):211-9.